

active în programele aceleiași epoci. E vorba, deopotrivă, de mișcări cu caracter național, legate de evenimente și interese locale, ca și de altele, cu respirație mai cuprinzătoare, punînd în cauză fapte și semnificații din viziunea universalistă a secolului.”

Consemnînd declinul tragediei clasice, autorul urmărește evoluția dramaturgiei pe trei direcții : salvarea tragediei ; drama, gen intermediar între tragedie și comedie ; comedia. Analiza creației unor dramaturgi de orientări și valori diferite (Crébillon, Voltaire, Diderot, Sedaine, Regnard, Lesage, Nivelles de La Chaussée, Marivaux, Beaumarchais, Chénier, Lemerrier) este însoțită de comentarea preocupărilor de teorie și de critică teatrală. Sînt prezentate, astfel, contribuțiile teoretice (volume, prefețe la piese, scrisori) ale unor dramaturgi și oameni de teatru (v. subcapitolele „Puneri în discuție“, „Diderot, doctrinarul și dramaturgul“).

Un capitol este consacrat dramei burgheze, apreciată drept moment-cheie în dezvoltarea teatrului modern. Istoricul examinează relațiile acestei specii dramatice, cu melodrama și cu drama romantică.

Capitolele care se ocupă de diferite arii naționale ale teatrului iluminist (britanic, german, italian, iberic, rus) sînt caracteristice pentru metoda de istoric al teatrului a profesorului Ion Zamfirescu : reunirea unor serii de informații (privind structura socială, mișcarea de idei), precum și a unor texte programatice, în stare să susțină viziunea de ansamblu asupra unei epoci deschise spre spiritualitate, spre cultură. Autorii analizați, doctrinari (Johnson și Dryden) și dramaturgi (D'Avenant, Dryden, Otway, Wycherly, Farquhar, Cibber, Gay, Goldsmith, Sheridan, Lessing, Goethe, Schiller) sînt reprezentanți ai unui umanism specific timpului lor.

„Teatrul epocii luminilor a invocat și a stăruit să recunoască drepturi suverane rațiunii, dar nu unei rațiuni de tip formal și scolastic, ci uneia capabile să asigure norme și articulații ale gândirii critice...”. Este concluzia din perspectiva căreia Ion Zamfirescu întreprinde această a patra parte a „Istoriei universale a teatrului“, cuprinzătoare și bogată în detalii, ca și în idei.

Marian POPESCU

„Dramaturgia istorică românească“

Editura Albatros publică sub acest titlu, în seria de sinteze „Lyceum“, o antologie a dramei de inspirație istorică, cuprinzînd opt texte : **Răzvan și Vidra** de Bogdan Petriceicu Hasdeu, **Deopotrivă** de Vasile Alecsandri, **Vlăcu-Vodă** de Alexandru Davila, **Apus de soare** de Barbu Delavrancea, **Letopiseșii** de Mihail Sorbul, **Doamna lui Ieremia** de Nicolae Iorga, **Avram Iancu** de Lucian Blaga și **Bălcescu** de Camil Petrescu.

E vorba, cum se vede cu ușurință, de repertoriul clasic al dramaturgiei naționale. Ion Nistor, îngrijitorul ediției, dezvăluie, într-o amplă prefață, criteriile care au funcționat în selectare. Desigur că scopul ce a stat la baza alcătuirii antologiei a fost în primul rînd didactic. Din acest punct de vedere, se constată că Ion Nistor posedă o certă experiență, adăugînd pentru fiecare autor referințele biobibliografice minime, iar la sfîrșitul volumului doi, o cronologie orientativă asupra principalelor evenimente teatrale, un dicționar de personaje istorice, de nume și de locuri, precum și un glosar, indispensabil.

În ceea ce privește selecția, nu am fi avut nimic de obiectat dacă nu ne-ar fi atras atenția, în mod discordant, spațiul acordat piesei **Letopiseșii** de Mihail Sorbul (în total 245 de pagini, adică de patru ori mai mult decît cel acordat lui Barbu Delavrancea). Recurgînd la o versificație nu tocmai adecvată, pentru momentul cînd a fost scrisă (1914, deci la aproape 50 de ani de la **Răzvan și Vidra** a lui Hasdeu), drama lui Sorbul are o întindere disproportionată în raport cu valoarea artistică ; țînînd cont de faptul că nu se predă în licee, ar fi putut să lipsească, fără nici o pierdere, din antologie. Ion Nistor ar putea repara acest neajuns în ediția a doua a lucrării sale, cînd ar trebui să dea, în locul lui Mihail Sorbul (care eventual poate fi reprezentat printr-un fragment), cîteva dintre încercările fragmentare de teatru istoric ale lui Mihai Eminescu. În multe dintre

textele sale (Bogdan-Dragoș, Alexandru cel Bun, Cel din urmă Mușatin, Alexandru Lăpușneanu etc.), Eminescu e un anticipator al dramaturgilor Alexandru Davila, Barbu Delavrancea, Mihail Sorbul, fie în ceea ce privește modalitatea de a gândi unele personaje, fie prin construirea intrigii sau a unor situații dramatice. Incluziunea lui Eminescu, în ipostaza de dramaturg, într-o asemenea lucrare, ar avea pentru tineretul studios o incontestabilă valoare modelatoare.

Creдем că editura ar îndeplini un act necesar, dacă ar aduce, la zi, lucrarea începută. În acest caz, Ion Nistor ar trebui să se orienteze asupra materialului contemporan care să contureze cât mai adecvat formele de evoluție a piesei istorice. Chiar dacă selecția apare mai dificilă, nu ne îndoim că există autori pe deplin îndreptați să figureze într-o

antologie de acest gen. Dacă ar fi să amintim pe cițiva dintre aceștia, am putea să-i numim pe Horia Lovinescu, Marin Sorescu, Dumitru Radu Popescu, Paul Anghel, Valeriu Anania, Mircea Ștefănescu, Paul Everac, Mircea Radu Iacoban, Al Sever, Paul Cornel Chitic, etc. Un al treilea volum, care să cuprindă textele cele mai importante ale autorilor actuali apreciați de critică și de publicul spectator, ar da o imagine completă a dramaturgiei istorice românești și ar face din această culegere un instrument indispensabil pentru oricine se ocupă de studiul temei.

Dincolo de observațiile de mai sus, ediția se înregistrează ca o reușită remarcabilă în seria în care a apărut.

Marin MINCU

„Rampă”, acum 50 de ani decembrie 1931

O lună a aniversărilor, pentru oameni ai scenei și ai condeiului: O. Goga, la o jumătate de veac, smulge reținutului Camil Petrescu exclamația: „Cel mai splendid tânăr al culturii românești!” ● Nonagenarul Iacob Negruzzi, „secretarul perpetuu” al *Junimii*, evocă figuri „din vremi stinse”, „cu o artă a portretului, dusă odată cu bătrînii din veacul „patruzecisoptului”. ● La Craiova, Remus Comăneanu este ovacionat pentru 25 de ani de teatru. Ucenicise alături de Maria Petrescu, Anestin, I. Tănăsescu. Va răzbi, victorios, pînă la... 50 de ani pe scena Valahiei Mici. ● Barbișonul lui Sorbul se arată iar în cafenelele Capitalei. Îl urmează, la direcția Naționalului clujean, Zaharia Bârsan (el fundase instituția, în 1919). Primele

premieri — *Noaptea furtunoasă* și drama *Cantemir bătrînul* de N. Iorga. ● Florica Cristoforeanu e angajată la „Scala” din Milano. Succes european în repertoriul clasic. (Prima voce românească, pe celebra scenă, a fost a Eufrosinei Popescu-Marcolini, la mijlocul veacului trecut.) ● Camil Petrescu mai face o încercare: înaintea direcției Naționalului din București textul, tipărit acum, al dramei *Danton*. Gh. Storin laudă personajul, pe care și-l dorește mult, dar... să mai așteptăm niște decenii! ● G. Calboreanu, Marioara Zimniceanu, G. Ciprian, adică Mișkin, Nastasia, Rogojin, din dramatizarea *Idiotului*, repetă intens, căci prima scenă e în urmă cu premierele. ● *O gaură în perete* crede că va face,

cu noua comedie pariziană, Puiu Iancovescu. Asociatul companiei Bulandra nu dă însă „lovitura”. Rapid, coana Lucia reia un succes vechi, și lumea vine să-l vadă pe veșnic tînărul Tony, într-un dezmoștenit al soartei, din mereu dorita melodramă. ● Pînă și la Național (fiindcă vin sărbătorile), se reia *Heidelbergul de altădată*. Frumoasa voce a lui Al. Critico nu ajunge însă, pentru a reedita succesul. În primii ani ai veacului, buniciile noastre sentimentale adormeau cu fotografia lui Tony Bulandra, în rolul prințului... ● Profilul în tuș al dramaturgului N. Iorga se răsfață iarăși în coloanele gazetei. Se menționează, cu umor, că drama sa *O ultimă rază* „comportă un număr restrîns de personaje”. ● În așteptarea revelionului, Tănăsescu se apucă gospodărește de lucru la noua revistă, despre care nu suflă o vorbă. Și, ca gazetarul să nu plece trist de la el, trimite cititorilor bezele pentru noul an. La mulți ani, cu mari succese teatrale, în 1932!

I.N.